

Van
KING

Aan
Deelnemers Adviesgroep Informatievoorziening
CC
Chris Batist (IMG 100.000+), Arend van Beek (VIAG)

Tijd/locatie
9:30 – 15:00 uur (inclusief lunch)
Regardz La Vie, Lange Viestraat 351, Utrecht

Betreft/datum
Verslag Adviesgroep Informatievoorziening 21 april 2017

Leden:

- Brenda de Graaf (IMG 100k+, gemeente Den Haag)
- Ivo van Zitteren (IMG 100k+, gemeente Breda)
- Tom Fränzel (IMG 100k+, gemeente Apeldoorn)
- Marten Alberts (IMG 100k+, gemeente Leiden)
- Paul Stokkermans (VIAG, gemeente Uden)
- Patrick Castenmiller (VIAG, gemeente Hoorn)
- Rob Heimerling (VIAG, gemeente Heerhugowaard)
- Casper Ficke (VIAG, gemeente Purmerend)
- Ellen van der Steen (VIAG, gemeente Apeldoorn)
- Eelco Hotting (IMG 100k+, gemeente Haarlem)
- Theo Peters (KING)
- Jeffrey Gortmaker (KING)

Te gast
Peter Klaver

1. Opening en mededelingen

Theo heet de aanwezigen welkom, in het bijzonder Peter Klaver, projectmanager en adviseur voor KING binnen de Digitale Agenda 2020 voor het versterken van het ICT Opdrachtgeverschap en de Gemeentelijke Gemeenschappelijke ICT infrastructuur (GGI) en Peter geeft deze bijeenkomst een toelichting op GGI.

2. Toelichting Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) en Gemeentelijk Overheids Netwerk (GON) door Peter Klaver (KING)

De GGI wordt gerealiseerd binnen het landelijke gemeentelijke programma Digitale Agenda 2020. De GGI is een lange termijn ontwikkeling en groeipad voor gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden. De eerste GGI projecten zijn gedefinieerd. Andere moeten nog vorm en inhoud krijgen. Peter wil vandaag ingaan wat GGI op hoofdlijnen inhoudt en wat het uiteindelijk op zou moeten leveren en welke voordelen het kan bieden. Verder wil hij ingaan op de projecten die als eerste worden gerealiseerd. We willen een advies voor de Digitale agenda 2020 en een advies hoe dit te verbinden met architectuur (wat voor infrastructuur laag nodig is om aan te sluiten op GEMMA en hoe dit te verankeren).

Digitale Agenda 2020 algemene richting

De Digitale Agenda 2020 is een landelijk gemeentelijke programma (zie www.da2020.nl). Het is de eerste meerjarige digitale agenda vanuit gemeenten zelf op digitale ontwikkeling. Eerdere programma's waren veelal vanuit het Rijk geïnitieerd. Hiermee willen gemeenten inspelen op nieuwe behoeften van maatschappij, inwoners, bedrijven, het benutten van technische ontwikkelingen, invulling geven aan hun rol vanuit de veranderende (informatie-) samenleving en de positie van het overheidstelsel.

De Digitale Agenda heeft als basis drie ambities: open/transparant (gericht op dienstverlening en processen), 1 efficiënte overheid en massaal digitaal/maatwerklokaal. GGI valt onder de laatste ambitie. Voorbeelden van de eerste GGI projecten zijn bijvoorbeeld GOVROAM, Ipv4/Ipv6 en GON.

Voor vernieuwingen, innovatie kunnen gemeenten hun ideeën en pilots publiceren op de pilotstarter, zodat verder kan worden ingezet op nieuwe ideeën en samenwerkingspartners kunnen worden gezocht. Binnen DA2020 is een gemeentelijk portfolio-overleg (GPO) ingericht waarbinnen kansrijke initiatieven worden ondersteund voor opschaling, breder gebruik en waar nodig mogelijke doorontwikkeling. Opgemerkt wordt dat het belangrijk is de content in de pilotstarter op te schonen omdat er veel initiatieven opstaan die al gewijzigd of afgerond zijn. Daarmee een nieuw actueel overzicht bieden. Dit signaal zal worden doorgegeven. **Actie Rob**

Theo vraagt of er ook mogelijkheden zijn om de mechanismen van de pilotstarter en het GPO toe te passen op initiatieven vanuit andere ontwikkelingen zoals het gegevenslandschap of WKPB die vanuit KING ontstaan? Zijn die mechanismen beschikbaar indien er vanuit KING iets wordt geïnitieerd met gemeenten. Peter geeft aan dat dit kan als dit samen met gemeenten gebeurt. Het is juist de bedoeling dat het initiatieven van gemeenten zelf zijn die potentie hebben en interessant zijn voor andere gemeenten. Paul Stokkermans doet graag mee met Theo's pilot op WKPB.

GGI/GON

Peter geeft een presentatie over GGI en gaat in op de eerste projecten:

- GGI/GON
- IPv6
- Govroam
- SIEM/SOC
- GGI/Koppelingen (GSB-cloud/digikoppeling)

De eerste drie projecten zijn het meest concreet. De twee laatstgenoemde projecten zijn nog maar net van gestart en in een verkenningsfase. Met name het GGI/GON project heeft prioriteit vanwege de samenhang met de lopende GT-Vast aanbesteding.

In de presentatie gaat Peter vooral in op het GGI/GON project. Het GON zorgt als basis voor betrouwbare en veilige dataverbindingen tussen gemeenten en landelijke voorzieningen. Het past ook in het groepspad naar een nieuw gegevenslandschap. Bovenop GON worden diensten gerealiseerd zoals in actieve netwerkbeveiliging en koppel-/interconnectiviteitsdiensten (o.a. Digikoppeling). Op

de gemeentelijke infrastructuur (GGI) zullen specifieke gemeentelijke afspraken/regels gaan gelden voor bijv. SAAS/Clouddiensten.

De lopende collectieve aanbesteding GT-Vast hangt nauw samen met het GON. Deze aanbesteding is op 13 april gepubliceerd. Wat betekent het voor die gemeenten die niet meedoen met GT- Vast voor het kunnen gebruiken van GON. Kun je daar dan wel aan mee doen?

In het Programma van Eisen van GT-Vast is rekening gehouden met een dergelijke uitbreiding van bijvoorbeeld een ander (virtueel) datanetwerk. In eerste instantie richt het GON zich op de deelnemers van GT-Vast. Juridisch en technisch is dus in het PvE een “zijdeur” opgenomen zodat andere netwerken in de toekomst verbonden kunnen worden. De aanbesteding GT-VAST ligt nu bij de markt, de gunning GT-Vast is half september gepland. Dan hebben we de contractuele bouwstenen waarmee we GON gaan (laten) realiseren.

Enkele deelnemers pleiten ervoor kritieke functies zoals SIEM zelf in beheer te nemen bij KING/IBD en dit niet door marktpartijen te laten doen. De belangen liggen anders bij leveranciers. Dit is een goed voorbeeld van wat collectief veel beter opgepakt kan worden dan alleen. Dus een oproep aan de IBD om hier nu strategie op te bepalen en dit op te nemen in de begroting. De opdracht moet dan wel vanuit de bestuurders van gemeentelijke leden en de D&I komen. Die collectiviseringsopdracht moet dan aan de IBD gegeven worden.

Tijdens de presentatie gaat Peter in op verschillende vragen uit de groep.

- Vraag: Zijn gemeentelijke netwerkspecialisten betrokken bij het GON ontwerp?

Advies: Hanteer hier co-creatie.

Actie: KING organiseert een oproep om gemeentelijke deelname te stimuleren en bekijkt de mogelijkheden voor het toepassen van een co-creatie aanpak. (Bij deze ook direct de vraag aan de leden van de adviesgroep om actief deelnemers aan te melden.)

- Vraag: Kunnen we de ontwikkelingen op GGI/GON ergens volgen?

Actie: Binnenkort verwacht KING enkele communicatie- instrumenten gereed te hebben voor publicatie op de KING website. Hierin wordt ook aandacht besteed aan voortgang en ontwikkeling.

- Vraag: Kunnen de niet aan GT-Vast deelnemende gemeenten aansluiten op GON? En wat moeten deze gemeenten daarvoor doen?

Antwoord: Het is technisch mogelijk voor alle gemeenten om aan te sluiten op GON, prioriteit wordt eerst gegeven aan GT-Vast deelnemers.

Actie: neem in communicatie en uitwerking expliciet mee welke stappen een niet-deelnemer moet doen.

- Uit de presentatie blijkt dat gemeenten kunnen kiezen van welke diensten zij gebruik willen maken in het GON (wel/niet meedoen met SIEM/SOC, wel niet afnemen “koppelen in de cloud”).

Antwoord: Producten en diensten van het GON zijn (nog) niet verplicht (vanuit de adviesgroep is wel het voorstel ingediend om gebruik GON op te nemen in de 'pas toe' of 'leg uit' lijst). **Actie KING** werkt verschillende scenario's uit voor aansluiting.

- KING adviseert gemeenten om gebruik te maken van de IP-V6 reeks die landelijk voor alle gemeenten is gereserveerd (wordt uiteraard ook in het kader van dat project gecommuniceerd).

- SOC/SIEM Adviesgroep: collectief organiseren, niet gemeenten los laten aanbesteden.
Actie: zal worden bekeken in de aanpak en besproken met de IBD.

- Advies: Maak de governance structuur duidelijk (ook in samenhang met inkoop GT-Vast) en zorg voor een goede onderbouwing (en draagvlak vanuit gemeenten) bij het maken keuzes GGI/GON.

3. Discussie / workshopdeel met de deelnemers over GGI

Peter gaat in gesprek met de deelnemers over hoe GGI/GON kan worden ingezet voor gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Dit aan de hand van de vragen A t/m D.

Resultaten Beantwoording vragen KING aan de adviesgroep(geeltjes):

A. Op welke wijze zouden we de GGI mee kunnen nemen binnen de GEMMA?

A1. Welke infrastructurele onderwerpen/ principes moet worden toegevoegd?

- Opnemen onderwerp Infrastructuur & (intern) netwerk) in GEMMA

Is in meerdere varianten aangegeven:

- o Op hoofdlijnen
- o Complete doelarchitectuur in de T-laag
- o Alle infrastructurele referentie- componenten (wat dan gemeenschappelijk moet is een 2e orde vraagstuk
- o Katernen of bouwblokken (knooppunten, gemeentecloud)
- o Uitwerken technische laag: hierop GGI elementen plotten
- (Eisen aan) netwerkverbindingen met ketenpartners & Landelijke voorzieningen
- Toevoegen GEMMA principe: "Gemeenten maken voor aansluiting op landelijke voorzieningen en ketenpartners gebruik van Landelijke netwerkinfrastructuur (het Gemeentelijk Overheids Netwerk, GON)" + Plaatsen op 'pas toe' of 'leg uit' lijst
- Aanhaking GGI op infra-laag in GEMMA → gebruik overeenkomstige standaarden
- GGI project is niet alleen infra realisatie: ook transitie
- Informatieveiligheid/autorisatie:
  - o Meenemen: toegangsbeveiliging
  - o "ontvangsbevestiging" gegarandeerd berichtenverkeer, geen manipulatie mogelijk
  - o Regie /eigenaarschap gegevens bij eindgebruiker/gemeente
  - o SIEM platform toevoegen
  - o Nadenken over Single sign on + beheer van autorisaties

A2. Welke expertise is daarvoor nodig?

- Brede consultatie en inbreng van gemeenten (experts + vernieuwers)
- Benodigde Expertise Bundelen/Kennis delen (betrek wel mensen met juiste niveau!)
  - o Integratie specialisten
  - o Security architecten
  - o expertise op netwerk/koppelingen materie
  - o IT-architecten
  - o Moderne/actuele infra-(architectuur-)kennis
- Centraal faciliteren dat de juiste (gemeentelijke) mensen betrokken kunnen worden (= vrijgemaakt kunnen worden door latende gemeenten)

A3. Wie doet er mee?

- G4 (Netwerkteam Amsterdam, Den Haag)
- Co-creatie: iedereen die input wil leveren
- Nieuw vast overleg van experts uit gemeenten
- Niet: Leveranciers (!)
- Marktpartijen (!)
- Afstemming andere overheden: Provincie/Rijk/ Logius
- (Veel) meer inspanning vanuit KING om gemeenten actief te betrekken en (lokaal) te informeren

A4. Welke (best/good) practises voor infrastructuur architectuur ken je en/of zouden we mogelijk kunnen (her)gebruiken?

- Zie adviesgroep 21/10/2016 ☐ 33 werkgebieden, 220 bouwblokken (Sander Rodenhuis)
- Als je iets nieuws neerzet, gebruik dan ook de nieuwste technieken

B. Hoe kunnen we de GGI en het GON gebruiken op weg naar gegevenslandschap en om de generieke datalaag te realiseren?

B1 Welke aanvullende randvoorwaarden zijn nodig (bijv. vwb servicelevels, netwerkfuncties, standaarden, ondersteunende supportdiensten, ...)?

- Zorg voor snelle toegevoegde waarde GON door aansluiten GDI voorzieningen
- Duidelijke set informatiemodellen
- Zorg voor eenvoudige implementeerbare koppelingen
- Gebruik vastgestelde/erkende standaarden, geen concurrerende: Kies + dwing af
- Ontwikkeling GON GGI:
  - o Geef scenario's aan: wat valt er te krijgen en wat is de impact voor gemeenten?
  - o Betrek gemeentelijke experts om functionele spec's te definiëren
  - o Groeipad GON/GGI naar plaats om collectieve registraties neer te zetten
  - o GGI doorontwikkelen naar échte infrastructuur, meer dan netwerk:
    - Maak hiervoor een stappenplan
  - o Vertrekken vanuit architectuurvisie (doelarchitectuur/referentiearchitectuur)
  - o Maak werkelijke cloud infrastructuur, dus:
    - ☐ Self service
    - ☐ Click & enroll in minuten in plaats van maanden

- o Realiseer een voorziening (data Acces) / Datacentre om de data vanuit de logica laag te kunnen benaderen (virtualisatielaag)
- Governance:
  - o Tuig een beheerorganisatie op, bij voorkeur in eigen huis
  - o Belangrijk: expertise in eigen beheerorganisatie halen
  - o Regel de Governance/beheer: wie beslist?
  - o Zorg voor hoge service levels (SLA's) uptime > 99,95 + redundantie op alle niveaus, Beschikbaarheid GON 24*7
  - o Maak een complete OTAP straat
  - o Reactie & oplossingstijd gegarandeerd, niet alleen gemiddeld, maar ook oorzaak & spreiding
  - o Voldoe aan BIG/ISO 27001
  - o Hoe krijg je end-to-end verantwoordelijkheid goed belegd?
  - o GON duurzaam verankeren
- Maak SIEM platform ook beschikbaar voor gemeenten zodat zij zelf wat met de gegevens kunnen

B2. Welke eisen aan connectiviteit moeten we in GGI meenemen

- Vraag dit aan gemeentelijke experts(!)

4. Terugkoppeling verzamelde input Cloudstrategie door Rob Heimering

Naar aanleiding van vorig overleg is aan de leden gevraagd input te verzamelen op Cloudstrategie en deze te sturen naar Rob. Rob geeft een korte terugkoppeling van de stukken die hij heeft ontvangen (toegevoegd bij agendastukken). Er zal verder uitgewerkt worden wat gemeenten ermee kunnen, wat kan worden afgedekt en wat gemeenten zelf moeten regelen. Daarbij toezicht houden op partijen of het verantwoord gebruik is. Een voorstel maken hoe hiermee om te gaan.

Actie: KING/ Peter

Brenda stelt voor een specialist (gemeente Den Haag) te vragen hier een presentatie over te geven. Ook iemand van de IBD hierbij vragen. **Actie Brenda/KING**

In het algemeen zijn er meerdere geluiden over dat het onduidelijk is waar bepaalde keuzes vandaan komen. Het is aan VNG/KING dit aan te geven en beelden transparant te maken. Vooraf sturen en achteraf verantwoorden, zowel aan de voor- als achterkant dus. Duidelijk aangeven hoe de governance is, wie met welke onderwerpen bezig is en welke krachtenvelden er spelen.

5. Verbreding deelnemers Adviesgroep Informatievoorziening

Theo stelt voor dit via de koepels na te gaan. Limiet ligt wel bij 10-12 deelnemers (nu 10).

Continuïteit is van belang en diversiteit en spreiding vanuit de verschillende gemeenten. **Actie Theo**

6. Agenda volgend overleg (12 mei)

- MOVO (Mijn Overheid Voor Ondernemers)
- Voorstel agendapunten overleg Adviesgroep 16 juni (Cloud, AVG, Governance?)
- Actielijst

7. Rondvraag en afsluiting

Eelco vraagt of er online informatie is over de stuurgroep Inkoop waar gemeenten aan deelnemen.

Peter zal dit toesturen bij de agendastukken en ook terugkoppelen aan de stuurgroep of er online kan worden aangegeven hoe hoe de Governance structuur in elkaar zit (Digitale agenda, commissie DNI en daaronder de VNG-structuur). **Actie: Peter**

Actielijst

Nummer	Actie	Eigenaar	Afgehandeld?
20161021.001	<ul style="list-style-type: none"> - KING maakt PvA voor infrastructuur laag GEMMA. Dit opnemen in het jaarplan. - Samen met de vraag wat is het beeld van de collectivisering en welk actielijst komt daar uit. 	KING	Loopt, wordt opgepakt samen met DA2020
20161118.01	Drietal pitches van CEO's mailen naar de groep	Eelco	Afgerond
20161118.02	Visie collectivisering agenderen	Aantink	Loopt
20161214.01	Maken aanzet in kaart brengen overleggroepen	Theo en Eelco	Loopt
20161214.02	Bespreken lijnen tussen ECIB en Adviesgroep	Theo	Loopt
20170113.01	Input mailen naar Aantink voor organiseren van betrokkenheid van gemeenten bij de nieuwe standaardisatieaanpak	Allen	Loopt, nog geen reacties ontvangen
20170210.03	Review pagina's domeinarchitecturen GEMMA online	Allen	Afgerond
20170210.05	Mogelijkheid tot inzet van ledenvergadering voor betrokkenheid gemeenten bij GEMMA bekijken.	Theo	Loopt
20170310.01	KING zal binnen leveranciersmanagement aandacht geven aan knelpunten voor samenwerkingsverbanden t.a.v. landelijke voorzieningen	Theo	Loopt
20170310.02	Wim Bakkeren maakt opdrachtformulering voor KING om samenwerkingsverbanden beter te ondersteunen in GEMMA en stemt deze af met de adviesgroep. Daarin wordt geadviseerd een aantal use cases uit te werken.	Wim en de leden	Loopt
20170310.03	KING vraagt bij Eelco na of er vanuit de IMG gemeenten zijn die mee willen denken over doorontwikkeling GON naar cloud.	Rob	Loopt

20170310.05	Gezamenlijk inkoop van kantoorautomatiseringssoftware wordt door KING als signaal bij unit Inkoop en infra gelegd	Rob	Afgerond
20170310.07	Stukken ALV delen	Theo/Aantink	Loopt, komt tzt
20170421.01	Opschonen, actualiseren Pilotstarter	KING, Rob legt terug bij DA2020	
20170421.02	KING organiseert een oproep om gemeentelijke deelname te stimuleren en bekijkt de mogelijkheden voor het toepassen van een co-creatie aanpak. (Bij deze ook direct de vraag aan de leden van de adviesgroep om actief deelnemers aan te melden.)	KING	
20170421.03	KING zal op korte termijn communicatie-instrumenten publiceren op de KING website. Hierin wordt ook aandacht besteed aan voortgang en ontwikkeling en een stappenplan voor niet deelnemende gemeenten	KING	
20170421.04	Uitwerken van verschillende scenario's voor aansluiting op producten en diensten van het GON	KING	
20170421.05			
20170421.06	Verder uitwerken richtlijnen Cloudstrategie, voorstel opstellen	Rob	
20170421.07	Theo zal voorstel ter verbreding adviesgroep bij de koepels nagaan.	Theo	
20170421.08	Uitnodigen voor overleg 12/5 Presentatie specialist Cloudstrategie gemeente Den Haag en adviseur IBD	Brenda/Jeffrey	
20170421.07	Toesturen online informatie over de stuurgroep Inkoop en terugkoppelen aan de stuurgroep of er online kan worden aangegeven hoe de Governance structuur in elkaar zit.	Peter	